Mészáros József
75. születésnapjára

FÜLÖP MÁRIA
Biblioteca Judeţeană Mureş

Ha rád gondolok, gyakran jut eszembe az első találkozásunk. 1958 nyarán bukaresti iskolám küldött nyári szakmai gyakorlatra. Életemben először jöttem Marosvásárhelyre, először tettem be a lábam az akkori Tartományi Könyvtárba. Gyönyörű nyári hétfő délután volt, akkor még hétfőn zárva volt a könyvtár az olvasók előtt, és te voltál az egyetlen, aki bent volt a könyvtárban, az első akivel találkoztam. Éppen telefonáltál. Sokáig vártam, valaki fontos elvtárssal beszéltél, és csak ismételgetted, hogy igen, igen, igen...

Most már tudom, hogy az eltelt évtizedekben is gyakran mondtál igent, nem az elvtársaknak, hanem a munkára. Soha nem féltél a munkától, rengeteget dolgoztál, tőled tudom, hogy mindenkinek olyan hosszú a napja, amennyire megtudja azt hosszabítani az éjszakai alvása rovására.

Sokat vállaltál egész életedben. Nem volt könnyű gyermekkorod, háborús emlékeidről, nagyváradi középiskolás éveidről, szegénységedről meséltél néha, de mindig volt valami, amit nagyon akartál, a tanulás, az ismeretek elsajátítása. Rengeteget olvastál, sok minden érdekelt. Bizonyítják ezt az egyetemi éveid a Bolyai Tudományegyetemen, ahol filozófiát tanultál és magyar nyelv és irodalom szakos diplomát szereztél. Igazán széleskörű műveltségre tettél szert.

Évekig szerkesztetted a Vörös Zászló irodalmi és művelődési rovatát, az akkori és későbbi cikkeid, tanulmányaid, elemzéseid mindig érdeklődőkre találtak, ma is hasznos információs források. Az újságtól való elűzetésed 1958-ban nagy törésnek tünt a karrieredben, mert félreállítottak. Most utólag úgy gondolom, hogy talán jobb is volt így, mert mennyi mindent nem kellett megírnod, amit a következő évek politikai légkörében elvártak volna tőled.

1958 augusztus 13-tól 1989 június 1-ig, nyugdíjazásodig dolgoztál nálunk. Irodalmár, újságíró létedre én azt tartom nagyszerűnek, hogy a szó legjobb értelmében, kiváló könyvtárossá váltál. Ez nem kis dolog, mert sokan a kényszerű pályamodósítás után csak lézengenek a könyvtárban, hiszen hazai könyvtárainkban dolgozni nem jelentett és még ma sem jelent társadalmi és

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)

anyagi megbecsülést, de te ebben a munkakörben megláttad a „szellemi paradicsomot“ is.

Igaz a könyvtárban eltöltött több mint harminc év alatt osztályfőnöki és aligazgatói beosztásod elsősorban sok tennivalót és kevés örömet adott.

Városunk Veszprémbe szakadt szülöttje, Vásárhelyi Szabó László aforizmája szerint - a gondolkodás mindig feszültségmezőkben kovácsolódik. És te mindig gondolkoztál és elég gyakran keltettél feszültséget. Új javaslataid, ötleteid születtek. Vitáid a megyei párt- és szakmai irányítóinkkal, a gyakran cserélődő igazgatóinkkal, néha még a kollégákkal is, elkerülhetetlenek voltak. Nem volt olyan szakmai vagy pártgyülés, amelyen átgondolt, pontokba szedett javaslataidat ne adtad volna elő. Sokszor szerettél volna kitörni a szakmai sablon szorításából, a direktívákból, kerested az újat, a változtatásokban benne volt az eszed, koncepciód és a kezed munkája is.

A módszertani osztály vezetőjeként, a tartományi, illetve megyei funkciónak megfelekően, irányítottad a közkönyvtár hálózatot, sok időt töltöttél útmutatással-, segítségadással a „terepen“a falusi, községi és városi könyvtárakban. Helyi és országos könyvtárosi tanfolyamokat szerveztél, előadtál és neveltél.

Később az egyik legjelentősebb osztály, az olvasószolgálat vezetője voltál. Nem egymagad, de közösen – sok vita közepette - igyekeztünk korszerűsíteni könyvtárunkat. Hordtuk a könyveket és költözködtünk szinte folytonosan: gyermek és ifjúsági könyvtárat hoztunk létre, átszerveztük az olvasótermeket, új kölcsönzési osztályt létesítettünk, megszüntettük és újra létrehoztuk a műszaki - és természettudományi részleget, megalakítottuk a zenei és művészeti osztályt, több fiókkönyvtárat létesítettünk, kialakultak a raktárak még a pincékben is, és végre polcokra kerültek a beömlesztett, rekvirált könyvek, helyesebben fogalmazva a széthordástól, zúzdába küldéstől megmentett csíksomlyói, gyergyószárhegyi, mikházi ferencrendi kolostorok, a székelykeresztúri unitárius gimnázium könyvtárának értékei.

Figyelted, mint egy szociológus, a statisztikai adatokat, az állomány gyarapodása, az olvasói létszám alakulása, a könyvforgalom, negyedévi és évenkénti változása messzemenő, sokoldalú következtetések levonását eredményezte. Tudtál tervezni és irányt adni, szerénységed és elnéző kedvességed inkább a számonkérésben mutatkozott kevésbé sikeresnek.

Éveken keresztül böngésztük a kiadói terveket, válogattuk és vásároltuk az új kiadványokat, vigyázva a helyi sajátosságoknak megfelelő tartalmi és nyelvi összetétel arányaira. (Kár, hogy nem tehetjük ezt ma is!)

Terveztél és szerveztél rendezvényeket: író-olvasó találkozókat, emlékünnepségeket, konferenciákat, kiállításokat a könyvtárunkban és számtalan azok száma, amelyeken mint előadó vettél részt, a városunkban és a megye egész területén.

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)

A könyvtártudomány elméleti kérdései is érdekeltek, sok hazai és külföldi konferencia, tanácskozás aktív résztvevője voltál. A ***Revista bibliotecilor***, ***Könyvtári Szemle***, ***Művelődés*** című lapok szerkesztőbizottsági tagja és munkatársaként szólhattál bele valamelyest a hazai könyvtárügybe.

Nem valósulhatott meg minden elképzelésed, nem építettek városunkban új megyei könyvtárat, sőt még csak nem is tervezik azt, még csak költészeti részlegünk sem lett. A könyvtári munka mellett sok mindent sikerült megvalósítanod: írtál kismonográfiát magyarul a könyvtárunkról, felfedezted Tiboldi István szentgericei tanítónak a Vadrózsák című székely népköltési gyűjtemény számára készült kéziratos gyűjtését, amit aztán publikáltak ***Adomák és tanítómesék*** címen; megtaláltad Orbán Balázs eredeti fényképeit a Székelyföldről és társszerzője lettél a ***Székelyföld képekben*** című kötetnek. A Téka sorozatban kiadták csodálatos aforizma gyűjteményedet ***Gondolatok a könyvről*** cím alatt. Irtál verseket, amelyek közül nem egyet megzenésített Birtalan József, Hubbes Walter, Zoltán Aladár.

Készítettél igen jó és hasznos bibliográfiákat, például Petőfi Sándor, Szilágyi Domokos műveiből, összeállítottad az Igaz Szó repertóriumát, amit a könyvtárban ifjú kolléganőnk Agyagási Hajni egészít ki és tesz nyomdakésszé, remélhetőleg még az idén megjelenik.

Rengeteget írtál és beszéltél a könyvről és szerepéről az emberi kultúrában, az olvasásról, írókról és művészekről, alkotókról, könyvtárakról, könyvtárosokról. Külső munkatársként éveken keresztül szóltál a széles tömegekhez versműsoraiddal a Marosvásárhelyi Rádió hullámhosszán.

Mindent könnyedén, kulturáltan meg tudtál fogalmazni írásban és szóban egyaránt. Kevés olyan olvasó van, aki elfelejtené könyvajánlásaidat, széleskörű tájékoztatásodat, felejthetetlen élményként őrzik a veled folytatott beszélgetéseket.

Számodra is kissé későn következett be a társadalmi változás, hisz 1989 decembert megelőzően nyugdíjaztak, de nem szakadtál el az alkotómunkától, a közszereplésektől.

Tagja lettél a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének, beválasztottak a marosvásárhelyi Kós Károly Alapítvány, a Communitas és a Helikon Kemény János Alapítvány kuratóriumába.

Előszót írtál, szerkesztetted 1995-ben ***Kós Károly egyetemessége felé*** című tanulmánykötetet (a 2. kiadása 1996-ban jelent meg), a ***Communitas emlékkönyvet***, Szilágyi Domokos eddig kiadatlan verseit **Játszhatnám** címűt; Kós Károly ***Testamentum és agrikultúra*** kötetét 1997-ben, Erőss Attila ***Remények bölcsője, álmok temetője*** c. verses kötetét, amely tartalmazza a ***Zenélő kút*** c. darabját is (1999). ***A marosvásárhelyi Állami Székely Népi Együttes 40 éve*** című kötet anyagát válogattad, szerkesztetted és bevezető

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)

tanulmánnyal láttad el (1977), a ***Bernádi György emlékezete*** kötet tartalmazza ***A Palota Könyvtára*** című tanulmányodat (1999). Nagyon örvendetes, hogy még mindig írsz verseket, versbeszedett aforizmáid kis kötete Félpercesek címen 2001-ben jelent meg, az a kár, hogy csak egy szűk réteg kezébe került.

Emlékezetes a tanulmánynak beillő ünnepi beszéded, amit Koronka 665 éves fennállásakor mondottál 1997-ben. Ars poétikádnak tekinthetjük e beszédből kiemelt két gondolat sorodat: „Nemzetünk és kultúránk, anyanyelvünk tisztelete nem engedheti meg lelkiismeretünk szabadságának és érvényesülésének az elsorvadását. Kiüresedett, elsenyvedt, beteg lelkekkel aligha lehet felemelkedni, de mégcsak fennmaradni sem." valamint „*Elsősorban magunkban és különösképpen gyermekeinkben, fiataljainkban azt is tudatosítanunk kell, hogy a teremtés nem fejeződött be, most és mindörökké folytatódik s benne mindnyájunknak cselekvő részt kell vállalnunk, hiszen magunknak építjük ezt a világot. Ne csak felelős építői, de erkölcsi felelősei is legyünk ennek a világnak, a mi kis közösségünknek, vagyis önmagunknak*."

Ezekből a sorokból is kicsengő optimizmusod, felelősség - és kötelességtudatod követendő példa marad az utánad jövő könyvtáros nemzedékeknek. Te egyaránt hozzájárultál az értékek gyűjtéséhez és az értékek sugárzásához is.

Könyvtárosi, bibliográfiai, irodalmi, közírói és közéleti munkásságodat hazai és külföldi lapok méltatják, készítettek veled és rólad egy 10 órás filmet is, melyet a budapesti Széchényi Könyvtár filmarchívumában őriznek, elismeri munkásságodat az EMKE is, hisz 1999-ben Monoki István díjjal tüntettek ki és 2000-ben megkaptad a Magyar Kultúra Lovagja címet is Budapesten. Remélhetőleg majd Marosvásárhely is megtisztel a város díszpolgára címmel.

A mosoly és a könny jegyében befejezés előtt még egyszer személyes élményeimet eleveníteném fel. Az 1960-as évek elején a te fiad, Óka, volt az első újszülött a könyvtári gyerekek sorában, akinek örvendhettünk, csodálhattuk szépségét. A Rigó utcai lakásotok mindig nyitva állt a látogatók előtt. Nálatok lehetett a legszebb verseket és zenét meghallgatni. Veletek örültünk Évu sikereinek, veletek voltunk bánatotokban Eta elvesztésekor. Lélekben melletted álltunk új családod megteremtésénél.

Ha kicsit kültagként is, de részese voltam én is az osztályod jó hangulatú nagy tízórásain, ettük a szalonnát almával, ittuk a gyógyfűteáidat. Évenként legalább egyszer kirándulással összekötött tapasztalatcseréken látogattunk el távoli megyék jó könyvtáraiba, nótáztunk is sokszor, ahol szép, kellemes hangod uralkodott. Hallgattuk és eltűrtük a soron lévő vesszőparipáidat, mint a madaras, verses, Tiboldis korszakaidat. Ezek végül is a derű órái voltak.

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)

Végül is kívánjuk, hogy hass, alkoss, gyarapíts továbbra is, amíg csak bírsz. Isten éltessen sokáig, kedves Mészáros Jóska.

Marosvásárhely, 2003. augusztus 1.

Mészáros József at His 75 Anniversary

Abstract

Fellow worker, departmental manager, assistant director, bibliographer at Biblioteca Judeţeană Mureş, Mészáros József worked in this institution between 13rd August 1958 – 1st June 1989. In spite of his beginings as a journalist at a local magazine – ***Vőrös Zászló*** – he became an excelent librarian. Full of spirit and new ideas he always wanted to overstep his own bounds and bring something new in library' s activity. He initiated all the changes that took part in our library in this period.

As methodist, he gave a helping hand everytime he was asked to; he taught the librarians from our county and he even organized special courses for the librarians all over the country.

As departmental manager on public relations he brought his important contribution in reorganizing the different sections and services of our library. Thus, we worked together in organizing the section for children and young people, reading halls, the section for adults, the section of technical books, arts, also the subsidiaries; we have also organized some book stacks even in the basement.

Interested in sociology, Mészáros József made a lot of statistics concerning the increase of book collections, the rise of readers number, frequency, book spreading. Having this statistical support, he always knew how to take decisions and make future plans.

He conceived and organized cultural activities and exhibitions for our readers and conferences all over the county.

He was also interested in theoretical aspects of bibliotheconomy; he wrote numerous articles on this matter in different specialized publications, such as ***Biblioteca***.

Beside being librarian, he was also a writer; he wrote poems, aphorismes, critique and literary history; he initiated the ***Igaz Szó*** magazine' s repertoire.

He also wrote many articles about book and its role in human culture; he was responsable for the poetry broadcasting at Radio Târgu-Mureș.

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)

After the social changes from our country, Mészáros József became fellow labourer in the publication of some important volumes about: Kós Károly, Szilágyi Domokos, Bernádi György.

His optimism, sense of honour and duty transformed him into a living model for his fellow workers; and that is because of his valuable contribution both to the collecting and spreading of cultural treasures.

Happy Birthday, Mészáros Joska!

BDD-A19270 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:57 UTC)